

بررسی میزان سرمایه اجتماعی در میان آزادگان

علی فلاهی^۱، بهنام شهیدی^۲^۱دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، تهران: ایران fallahy@me.com^۲دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران: ایران.

چکیده

امروزه سرمایه اجتماعی، نقشی بسیار مهمتر از سرمایه فیزیکی و انسانی در جوامع ایفا می کند و شبکه های روابط جمعی انسجام بخش میان انسانها و سازمانهاست. در غیاب سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه ها اثربخشی خود را از دست می دهند و بدون سرمایه اجتماعی، پیمودن راههای توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی ناهموار و دشوار می شوند. سنجش و اندازه گیری سرمایه اجتماعی همواره یکی از موضوعات مهمی می باشد که توجه بسیاری از صاحب نظران حوزه علوم انسانی و مدیریت را به خود جلب کرده و در این رابطه مدل های کیفی و کمی گوناگونی نیز از سوی آنها ارائه شده است. برای همین شناخت سرمایه اجتماعی افراد امری ضروری برای هرسازمان و جامعه ای است. این پژوهش به سنجش میزان سرمایه اجتماعی آزادگان در مقایسه با افراد عادی استان زنجان می پردازد. نمونه آماری، این تحقیق را تعداد ۳۹۴ نفر از آزادگان و افراد عادی که به طور تصادفی انتخاب شده اند، تشکیل می دهد و به همین منظور هم از آمار توصیفی و هم استنباطی استفاده شده است. سپس بر اساس دیدگاه نظریه پردازان مختلف به تدوین چارچوب نظری، فرضیه ها، متغیرها و پرسشنامه اقدام شده است. یافته های تحقیق بیانگر وجود رابطه معنی داری میان متغیرهای وابسته (مشارکت، اعتماد، تعامل) با متغیرهای مستقل (افراد عادی و آزادگان) بوده است. بدین معنی که بین آزاده بودن و سرمایه اجتماعی رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد.

مقدمه

در دنیای کنونی هرکس در هر سمت سازمانی و با هر نوع تحصیلات و شغلی به طور دائم در حال تصمیم گیری برای حوزه کاری یا زندگی خود است سطح این تصمیمات یکسان نیست. بعضی از این تصمیم گیرها در سطح فردی است گاهی برای سازمان و موسسه مربوط و در پاره ای از موارد در سطح ملی و یا در سطح جهانی است. به منظور تصمیم گیری درباره این موضوعات یا افراد در هر سطحی باید آنها را دقیقاً شناخت و برای شناخت آنها باید اطلاعاتی درباره جنبه های مختلف زندگی و ویژگی آنها بدست آورد. به همین دلیل سرمایه اجتماعی فرایندی است که دربرگیرنده انواع ملزومات فردی و گروهی به منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه و تاثیر گذاردن بر تصمیم درباره امور عمومی است. با توجه به اهمیت

سرمایه اجتماعی و تاثیر روزافزون آن در زندگی اجتماعی ضروری است، تا از میزان سرمایه اجتماعی افراد مختلف جامعه آگاهی داشته باشیم اغلب گفته می شود «اگر نتوانید اندازه گیری کنید، نمی توانید مدیریت کنید و آنچه قابل اندازه گیری است، قابل انجام می باشد. در بررسی و تبیین سرمایه اجتماعی باید به بررسی ارتباط سرمایه اجتماعی با ویژگی های فرهنگ مدنی یا سیاسی جامعه پرداخت چرا که در سنجش میزان سرمایه اجتماعی توجه به روابط و تعاملات اجتماعی مبتنی بر اعتماد، عضویت در انجمن های داوطلبانه، تقویت مشارکت سیاسی، عملکرد دموکراتیک نهادهای حکومتی و تقویت نهادهای مدنی ضروری به نظر می رسد و در این میان بررسی شرایط سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران برای پی بردن به روند رو به افول سرمایه اجتماعی لازم و ضروری است. (۱) تحقیقات تجربی حکایت از آن دارند که سرمایه اجتماعی پیوند مستقیمی با حفظ و بقای دموکراسی در جامعه دارد. دموکراسی با تسهیل روند عضویت در انجمن های داوطلبانه بر سطوح مختلف جامعه آثار گوناگونی دارد. که در شرایط کاهش سرمایه اجتماعی آثار خرد آن به ترتیب ذیل خواهد بود. ۱- عدم ارائه فرصت اجتماعی به افراد جهت عضویت در گروه های اجتماعی بیشتر ۲- عدم ارائه فرصت اجتماعی جهت بسط روابط اجتماعی و شبکه تخصصی افراد ۳- عدم ارائه فرصت اجتماعی برای ابراز عقیده و پیشنهاد راه حل. افت سرمایه اجتماعی فقط به این تاثیرات خرد محدود نمی شود، تاثیرات آن در سطح کلان عبارتند از: ۱- تهدید همبستگی اجتماعی ۲- عدم تقویت مشارکت فعالانه و داوطلبانه اکثریت مردم در امور گوناگون اجتماعی ۳- افزایش تراکم قدرت در سطح جامعه ۴- ایجاد محدودیت در نقل و انتقال اطلاعات و ایجاد مانع در پویایی جامعه. در اینجا ست که تقویت سرمایه اجتماعی و جلوگیری از کاهش آن مهم جلوه می نماید چرا که سرمایه اجتماعی از طریق ترکیب روابط ابزاری و اظهارهای در قالب انجمن های داوطلبانه، پایه عاطفی نظم اجتماعی کلان را فراهم می سازد. (۲) اصلاح نگرش اقتصادی در سطح جامعه از دو طریق بر شکل گیری سرمایه اجتماعی تاثیر می گذارد: اول از طریق تاثیر بر سطح معیشت و درآمد سرانه، سطح آموزش های عمومی و سلامت فکری و جسمانی افراد یک جامعه بر میزان پای بندی آنان به ارزش های اخلاقی و اجتماعی، دوم از طریق تاثیر بر توزیع ثروت، دارایی های